GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fôi'a, candu concedu ajutôriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{2}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{2}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 73 | Brasiovu 1 Octobre 19 Septembre | 1876.

Brasiovu 29/17 Sept. 1876.

Unu nou actu de violintia arbitraria, o nóua illegalitate publica s'a comisu de curendu in tiéra la noi. De asta-data este comitatulu Fagarasiului, e maioritatea romana din represintanti'a acestui municipiu, care a avutu se sufere greau'a ofensa.

Si din a cui parte, credeti, vine injuri'a, care este calcatoriulu de lege, cine cutédia a turburá liniscea cetatianiloru adunati la unu locu, spre a'si eserce pucinulu dreptu, ce li s'a incuviintiatu prin legile esistente? — Insusi acelu organu alu regimului maghiaru, care e datoriu a veghiá inainte de tóte asupr'a strictei observari a legei, insusi comitele supremu, chiamatu a conduce administratiunea comitatului, a fostu calcatoriulu de lege, turburatoriulu liniscei publice.

Ni se scolà perulu in capu, candu cetiramu reportulu despre siedinti'a din 25 l. c. a congregatiunei comitatului Fagarasiu, care 'lu lasamu se urmedie mai la vale. Arroganti'a cá se nu dicemu nerusinarea cu care comitele Boer Kálmán a denegatu adunarei municipale dreptulu de a-si alege liberu pe toti cei 10 membrii din sinulu seu, cari voru avé se formeze impreuna cu densulu si cu celelalte organe ale statului desemnate de regimu, reianumitulu comitetu administrativu — este unica in feliulu seu. Legea municipala nu numai ca determina in art. VI din anulu 1876 liber'a alegere aloru 10 membrii din partea adunarei generale a municipiului, dér' ordona inca in deosebi cá membrii acesti'a ai comitetului administrativu se fia alesi cu maioritate relativa de voturi prin votare secreta si fara candidatiune.

Ei bine, legea nu concede nici macaru candidatiunea aceloru membri, voiesce cá alegerea se se faca in cea mai deplina libertate, padinduo de ori-ce ingerintia din afara, si ce face onorabilulu comite alu Fagarasiului? Respinge alegerea legala a trei membrii lui neplacuti, cu cuventu ca ar' sta in cercetare criminala, fara de a aduce inse dovedi, cari se póta justificá eschiderea loru dupa lege. Bine, alegemu dér' altii, respundu alegatorii intaritati de procederea acést'a nejustificata a comitelui. Nui veti mai alege voi, ii voiu denumi io, Boer Kálmán dupa placulu meu! A disu si a facutu.

Nu aflamu terminu spre a condamná de ajunsu faptulu acest'a illegalu alu comitelui, inaintea carui'a dispare chiari si despotic'a s'a atitudine contra intrebuintiarei limbei romane in adunare si pe lenga care insesi cutediarea cu care a opritu la finea siedintiei insinuarea unui votu separatu e numai o jocaria.

Facia cu atatea si inca asia crasse violari de lege din partea unui organu alu statului, care este chiamatu a supraveghiá aplicarea drépta si conscientiósa a legiloru, trebuie se ne intrebamu: unde este a se cautá motivulu unei asemenea portari, pe ce se radima dlu Boer Kálmán candu cutédia a face concurintia celui mai aprigu pasia turcescu batendusi jocu in adunarea publica a municipiului de legile esistente? Este óre instructiunea ce a aduso din Budapest'a care'lu imbarbata a procede in modu atatu de despoticu? Déca ar' fi asia atunci de ce s. e. prefectulu Brasiovului, care a fostu si elu se-si iè instructiunea, se pórta cu atata respectu facia de lege? Este óre diferentia in conditiunile acestoru dóua comitate vecine? Nu ne este cunoscutu, ca in comitatulu Fagarasiului ar' fi introdusa de presentu vreo stare esceptionala. Si déca ar' fi, pótese cugetá si sub o asemenea stare, ca 'i-ar' fi ertatu unui comite supremu a substitui arbitriulu seu determinatiunei chiare si precise a legei?

Intr'unu statu constitutionalu unde domnesce adeverat'a legalitate ar' fi mai cu nepotintia se se intemple asia ceva si déca s'ar' si intemplá cá unu siefu alu administratiunei se comitta o illegalitate publica cá aceea, acesta s'ar' considerá eo ipso cá si stersu pentru totu-deaun'a din list'a amploiatiloru statului. Déca regimulu maghiaru, ceea ce ar' fi cu potintia, nu are scire inca de minunile ce le face comitele seu din Fagarasiu, atunci suntemu curiosi ce va dice dlu Tisza Kálmán, care pretinde inainte de tóte respectarea legiloru esistente, facia de faptulu acela straneu alu dlui Boer Kálmán.

Laudamu moderatiunea si tactulu cu care au luptatu romanii represintanti ai comitatului Fagarasiu. Ei au intratu in sirulu celoru mai bravi luptatori pentru legalitate. Indignatiunea loru este justa, inse acést'a trebuie sei impintene la mai mari, la mai intensive lupte. In numele causei drepte calcate in petióre, in numele luptei nóstre pacifice constitutiunale, in numele santului scopu alu fericirei poporului pentru care luptamu, ii conjuramu se nu se obosésca, se nu despereze, se continue a aperá cu tóta energi'a adeverat'a legalitate, care este singur'a conditiune a libertatii in ori-ce statu. Uitative la representantii Uniadórei cumu nu 'si pierdu patienti'a, cumu respinsi de maioritate se reculegu din nou si reinnoiescu asaltulu. Invingerea loru a fostu, cum ne relatéza corespondintele nostru si in congregatiunea din urma numai morala. Inse invingerea morala inca este o invingere si sub impregiurarile de facia o mare invingere. Asemeni invingeri desu repetite trebuie se duca mai curendu séu mai tardiu la invingerea totala a legalitatii asupr'a poterei arbitrare, a dreptului asupr'a fortiei. —

Brasiovu 30/18 Septembre 1876.

Eri s'a deschisu camer'a ungurésca in Budapest'a. Parintii patriei maghiare s'au intrunitu de nou, cá se se apuce de lucru pentru fericirea acestei patrie. Inse critice suntu momentele, nesigura si chiaru deprimetória situatiunea, in care se afla ea. In intrulu tierei nemultiumirea popóreloru, care este tristulu eflussu alu deplorabilei stari finanҫiari si alu politicei maghiarismului esclusivu, a ajunsu la culme si lipsesce chiaru si cea mai mica radia de sperantia pentru o intórcere spre bine; éra afara de limitele tierei nu aflamu decatu o atmosfera inpovarata de pulvere de pusca, ce amenintia a se aprinde in totu momentulu, spre a se descarcá asupra acestei patrie. Parintii patriei maghiare voru avé deci de asta-data o dupla missiune de implinitu; ei voru trebui a se consultá mai inainte de tóte despre mediulócele si modalitatile neaperatu necessarie pentru evitarea pericolului, pentru scaparea patriei din ghiarele distructiunei, pentru conservarea ei in integritatea sa si apoi pentru fericirea ei. Cum -si voru implini dinsii acéstà missiune, depinde dela prudinti'a, intieleptiunea si virtutea loru patriotica. Noi romanii inse n'avemu nice celu mai micu motivu d'a crede, ca parintii patriei maghiare voru fi ajunsu a recunósce, ca in acésta patria, pre care o numescu ei maghiara, locuiescu mai multe milióne de romani, éra nu civi maghiari de limba séu buze romanesci (román ajku honpolgárok), ca prin urmare patri'a nu este mai multu a maghiariloru, decatu a romaniloru, si fiindu asiá, atunci romanii inca trebue se se bucure in patri'a loru de aceleasi drepturi si libertati, cá si domnii maghiari, ca-ci la din contra in momentu de crisa si nevoia niminea nu póte cere dela dinsii, cá se-si sacrifice avere si viétia pentru sustienerea unoru relatiuni vitrege, cari le denéga individualitatea si chiaru esistinti'a nationale in patri'a propria. Pentru aceea noi credemu, ca parintii patriei maghiare numai asiá -si voru implini mai bine missiunea in aceste tempuri grele, déca mai inainte de tóte, chiaru si inainte de noua impacatiune dualistica, voru realisá oper'a impacatiunei cu popórele din patria.

Diariele maghiare, precum este intre altele si „Nemzeti Hirlap“, luandu-si ansa dintr'o corespondintia din Bucuresci, publicata in colónele „Gazetei Transilvaniei“, pledéza multu pentru o apropiare si chiaru pentru inchiarea unei legaturi fratiesci intre elementulu romanu si maghiaru. Ele dicu, ca „interessele natiunei maghiare si romane in cestiunile principali si de viétia, sunt analóge. Natiunea maghiara n'are nice unu poporu consangeanu in Europ'a, pre care se se radieme; romanii asemenea n'au in vecinetatea loru nice o natiune consangéna, care se le dè mana de ajutoriu in timpi de periculu. Inimiculu celu mai mare alu esistintiei de statu si a libertatii Ungariei este panslavismulu, si óre ce periculu mai seriosu amenintia libertatea si nationalitatea romaniloru, decatu totu aceleasi popóre slave, cari ii incongiura de catra nordu, sudu si vestu?“

In urm'a acestoru premise punu apoi intrebarea, ca n'ar fi óre acést'a destula causa, cá romanii si maghiarii se tiena laolalta? — Cá respunsu noi n'avemu se dicemu alta, decatu ceea ce am disu si alta data, candu noi amu facutu apelu la unguri in acestu respectu, ca din ori-ce punctu de vedere amu luá lucrulu, trebue se recunóscemu, ca natiunea romana si cea maghiara sunt in prim'a linia avisate la sprigiulu reciprocu, inse acestu sprigiпu reciprocu remane o dorintia pia pana atunci, pana candu dlu Trefort se va indurá a redicá interdictulu de pe esistinti'a gimnasiului romanu din Brasiovu si va lassá cursu liberu instructiunei in scólele romanesci, éra domnii Tisza si Perczel nu voru tinde a monopolisá administratiunea publica si justiti'a in profitulu limbei maghiare, si a face din ele institute de maghiarisare, incoragiandu pe dlu Boer Kálmán si Mály se comita cele mai flagrante calcari de lege, si in fine cu unu cuventu, pana candu poporulu romanu nu va fi restituitu in drepturile sale.

Conferintiele ministriloru maghiari si austriaci tienute in Vien'a sub presiedinti'a Domnitoriului pentru definitiv'a inchiare a pactului dualisticu, remasera si de asta-data fora resultatu. Resólverea definitiva s'a amanatu de nou, pare-ni-se pana mai incolo catra calendele grecesci. Atatu ungurii, catu si nemtii au statu mortisiu pre langa pretensiunile

loru de asta primavéra. Ungurii adeca facu difficultati in cestiunea bancei si a datoriei de 80 millióne, nemtii din contra dicu, ca déca ungurii nu voru primi propunerile loru cu privire la aceste doue cestiuni, atunci dinsii, cabinetulu austriacu va insiste, cá nou'a conventiune vamale si comerciale se nu se póta realisá mai ainte de resólverea definitiva a celorulalte cestiuni. Vedemu déra ca resultatulu conferintieloru este negativu, ca intielegerea intre unguri si nemti nu numai ca nu s'a efeptuitu, ci din contra desbinarea a devenitu mai pregnanta. Cestiunea datoriei de 80 millióne se va presenta mai antaiu unei comissiuni a corpuriloru representative, éra dupa aceea unui arbitriu de trei membri, despre care amu vorbitu in numerulu precedentu. — Va se dica, itiele se incurca totu mai tare si in intru, cá si in afara.

— Intr'unu articulu, care tratédia despre atitudinea si siansele Romaniei in faci'a resbelului turco-slavu, vine „Romanulu“ la intrebarea, ca óre are cum-va natiunea romana vr'unu rolu de sporire insemnatu printre popórele slavone?

La acést'a intrebare 'si da numitulu diuariu urmatoriulu respunsu:

„Acum vreo patru-dieci si cinci de ani, cam pe la 1830, romanii, abia incependu a se redescéptá la viétia politica, poteau inca se 'si croiasca visuri de fericire intemeiate numai pe pravoslavnici'a loru; pe atunci, ide'a favorita in totu Orientulu era speranti'a de scapare de sub jugulu asupritoriu alu turciloru, prin ocrotirea marei poteri crestine, care singura in Europ'a profeséza legea ortodoxa.

Locuitorii tieriloru romane vedeau in sinesi pe atunci numai ortodocsi, numai pravoslavnici crestini, satui de tirania si de stórcerea arendasiloru tramisi dela Stambulu; chiaru aventurile loru catra independintia se numiau zavera, adica lupta pentru religiune.

De atunci inse ei au mai bagatu de séma ca suntu si Romani, ca au o origine, o limb'a si traditiuni diferite de ale crestiniloru de acelasiu ritu, cari'i incongióra; si din momentulu candu au facutu acést'a importanta descoperire, ei au si simtitu ca interesele loru nu suntu totu-déuna aceleasi cu ale veciniloru loru.

Eca actiunea intima ce s'a operatu in cursu de aprópe o jumetate de secolu in sinulu natiunii nóstre, si care, prin midiulocirea mai cu séma a partitei liberale din Romani'a a resuflatu in tóta Europ'a si a avutu dreptu resultatu intemeiarea si recunóscerea generala a drepturiloru originari ale Statului romanu.

Si dupa diecimi de ani de neobosita lucrare pe teremulu adeveratu nationalu, se cere adi dela poporulu romanu cá se se lepede de totu ce a castigatu prin afirmarea natiunalitatii séle si se mérga orbesce a se arunca, fara de poteri ale séle proprii, fara de sprijinu sinceru, si fara de nici o schiazasuire din afara, in vertejulu pravoslavniciei, din care cine scie in ce stare va mai poté se ésa la lumina?“ —

Comisiunea admin. a comitatului Brasiovu a alesu astadi 30 Sept. senatulu disciplinariu in persónele dloru: A. Kenyeres, C. Gärtner, cá membrii ord. si Baghi m. suplentu, ér' dintre membrii municipali C. Fabricius si Dr. I. Mesiota cá ord. si M. Kamner cá suplentu.

Telegramu. Dev'a 28 Sept. Romanii in congregatiunea de eri si astadi luptara earasi lupta marétia. Resultatulu fù numai morale. Reportulu urmédia.

Correspondintele.

Veneti'a inferióra 26/9 1876.

(Din „pasialiculu“ Fagarasiului). Eri in 25 a curentei s'a tienutu adunare municipala in „pasialiculu“ nostru. Colomanu Boer comitele, deschidiendu adunarea in limb'a maghiara —, n'a permisu nici atata cá se esplice notariulu romanesce cuventulu de deschidere; in totu decursulu pertractariloru a aratatu cea mai nedumerita ura si dispretiu contra limbei nóstre. Prin astfeliu de provocari nerationabile — ia successu lui „Pasi'a“ nostru a semená cea mai neimpacabila ura intre elementulu unguorescu si romanu; cei ce erau mai inainte cetatiani linisciti, astadi stau se se incaiere. Déca ar' sci regimulu ce spiritu domnesce aici in urm'a portarei violente, ba chiaru despotice a comitelui seu, suntemu convinsi, s'ar' pune si elu pe ganduri.

La ordinea dilei s'a pusu mai antaiu de tóte alegerea comitetului de administratiune.

Romanii erau in maioritate. Ei au combinatu in perfecta cointielegere una lista; partit'a lui Boer firesce alta lista, in care figurau numai 2 romani, si intre ceilalti si 2 jidani, care de abia -si sciu scrie numele.

List'a romaniloru reiesí si asia ori cine ar' crede, ca nu póte fi indoiéla, cumca membrii alesi in comitetu voru fi aceia, cari au obtienutu maioritatea voturiloru! Asia e in alta parte unde domnesce lege si respectu de lege; la noi e altfeliu.

Comitele Boer — cetindu numele dd.: Ioanu Gram'a, adv. Nic. Garoiu si Georgiu Comaniciu directoru scol., au dechiaratu cumca pre acestia ii sterge dinsulu din poterea sa, ca-ci stau in cercetare criminale.

La asta dechiaratiune — care au produsu mare indignare la toti — s'au scolatu adv. Nic. Garoiu si amentindu despre cercetarea cunoscuta din Tergu-Muresiului urdita acum 3 ani contra dlui Ar. Densusianu si Ioanu Gram'a si alti observa, ca aceea s'au terminatu si contra nici unuia s'au aflatu temeiu de invinuire, si déca adunarea are ceva indoiéla se scrie din asta siedintia la judecatori'a competenta si se se convinga despre adeveru, eschiderea loru din comitetului centralu administrativu nu are dér' nici una base legala.

La asta cestiune iau cuventulu adv. Romanu si Alex. Micu, celu d'antaiu spriginindu pre Garoiu adauge: ca dinsulu cá fiscalu trebue se staruiésca pentru respectarea legii, in casulu presentu, numitii nu se potu eschide, ca-ci unu cetatianu se póte lipsí de drepturile sale civile numai in urm'a unei sentintie data din partea tribunalului competentu; déra nici a fi suspicionatu cineva de o fapta penala nu se póte pana candu nu s'a adusu unu conclusu in sensulu procedurei penale. Contra numitiloru pana adi nu esista nici conclusu judecatorescu in asta directiune cu atatu mai pucinu sentintia, deci se intórce catra comitele supremu si ii observa, ca stergerea acestora din rondulu celoru alesi invólva vatamare de lege. La asta Boer Kalman infuriatu i reflecta advocatului Romanu, „tanuljon törvényt és ha nem tetszik panaszoljan a ministerhez“. —

Dupa asta adv. Romanu face propunerea midiulocitória, care o da presidiului in scrisu de coprinsu:

Adunarea se decida la casulu déca propunerea adv. N. Garoiu nu s'ar' primí: ca in loculu lui Nic. Garoiu, Ioanu Gram'a si G. Comaniciu se se aléga indata alti trei membri.

Atata au mai trebuitu, ca-ci Boer Kalman la asta s'au infuriatu si mai tare, propunerea asta au respinsu-o, dechiarandu ca nu o primesce si nu o lasa la desbatere. In desiertu au aparatu acésta propunere cu tóte argumentele posibile vicar. Al. Micu, ca-ci comitele au frantu legea si au dechiaratu in modu despoticu, ca elu numesce din poterea s'a — in loculu celoru de susu, scosi de elu prin frangerea legii, pe: Rakosi, Könczei si Josef Nathan — celu din urma jidovu, care dupa cum audu nu 'si scie scrie de catu numai numele.

Adv. Romanu dupa asta dechiaratiune insinua votu separatu in numele seu si alu romaniloru, déra presidiulu respinge si nu voiesce a primi nimicu la protocolu.

Dupa asta intre sgomotu siedinti'a se redica — romanii plini de indignare se departa — pre a dóu'a di se pune continuarea siedintii, la care io nu amu luatu parte si credu ca mai multi nu s'au infaciosiatu, ca-ci ce se faci in astfeliu de impregiurari. Despre a dóu'a siedintia prin urmare nu potu reportá, déra póte se-si faca ori si cine o icóna despre cele ce voru fi potutu urmá a 2 a di. La noi foculu arde sub spudia dupa atatea vatamari si provocari. — G. V. D.

SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA.

Siedinti'a dela 31 Augustu 1876.

Presiedinte, A. Treb. Laurianu.

Membrii presinti: G. Sionu, Alex. Odobescu, I. C. Massimu G. Baritiu, V. Babesiu, V. Urechia, I. Caragiani, I. Ghika, Al. Romanu, Iosef Hodosiu.

Se da lectura processului verbale alu siedintiei precedinte si se adopta.

Societatea fiindu in numeru spre a tiené siedintia plenaria, d. presiedinte invita pe comisiuni a'si presenta lucrarile ce voru fi avendu gata.

D. Babesiu, cá secretaru alu sectiunii istorice, da lectura protocolului numitei sectiuni, din care se vedu conclusiunile luate in privirea tiparirii opereloru principelui Dim. Cantemiru.

Deschidiendu-se discussiunea asupra puntului I, prin care se cere aprobarea de tiparire a istoriei imperiului otomanu in intregulu seu in decursulu anului curinte, se admite a se lua in vedere la facerea bugetului pe anulu viitoriu.

Asupra puntului II se admite cá delegatiunea se intervia spre a spre a capeta dela archivele imperiale din Moscua manuscriptulu originale alu Cronicului Romano-Moldo-Vlachiloru de principele Dim. Cantemir, spre a se poté controla identitatea originalului cu opulu tiparitu in Iasi la 1836 séu cu manuscriptulu din bibliotec'a scóleloru din Blasiu, asemenea se se céra si ori-ce alte manuscripte ale acestui autoru.

Totu-d'eo-data fiindu-ca manuscriptulu dela Blasiu se cere a se inapoia la destinatiunea sea, s'a admisu, cá delegatiunea se midilocésca a cere invoirea de a se mai retiené aici spre consultatiune.

D. Odobescu da lectura reportului comisiunei numite a regulamenta premiele ce urméza a se da din fondurile fericitului intru memoria generalului Constantinu-Nasturelu-Herescu, in urmatória coprindere:

Comisiunea insarcinata de societatea academica cu regulamentarea premieloru prevediute in testamentulu reposatului intru fericire donatoru Nasturelu-Herescu, luandu cu deamenutulu cunoscintia de dispositiunile relative la premiele anuale, ce dupa testulu testamentului suntu de impartitu din fondulu Nasturelu, cu onóre vine a supune la aprobarea societatii urmatórele puncte coprinse in siese-spre-dece articole repartite sub doue rubrice, prim'a atingutória de premiele prevediute in testamentu, sub titlu A. Premiu pentru subiecte puse la concursu.

A. Art. I. Considerandu:

Pe d'ua-parte, ca situatiunea averii lasata de donatoru nu se afla anca regulata, astu-felu, in catu se póta fi pe deplinu secura societatea, ca pe anulu viitoru va participa din veniturile ei c'ua suma destulu de insemnata, spre a satisface ambele serii de premii intitulate de testatoru, ér' pe de alta parte, ca nu va fi nici indestulu timpu pentru concurentii la premiele din prim'a serie spre a pregati in modu completu operatele loru pana la viitóri'a sesiune dela 1877, decide ca primulu concursu pentru acésta natura de premie va fi anunciatu acum indata pentru anulu 1878, dandu-i-se dreptu termenu pentru depunerea manuscripteloru pana la diu'a deschiderii sessiuni societatii din acelu anu, si dreptu remuneratiune de premiu in bani sum'a fisata ca minima de donatoru, adica 5000 lei noui.

Art. 2. Determinarea si anunciarea concursuriloru pentru anii urmatori se voru face totude-una cu trei ani inainte de termenulu fisatu pentru decernarea premieloru.

Pe aceste base, totu in sesiunea de estimpu se va determina si anuncia concursulu din anulu 1879, destinandu-se si aceluia unu premiu de 5000 lei noui. —

Art. 3. Materiele din cari se voru alege pe rondu tesele puse la concursu fiindu specificate in testamentu sub cinci rubrice diferite (a, b, c, d, e); considerandu inse ca societatea are chiaru acum puse in concursu mai multe tese din rubrica a (Istoria, geografia, archeologia d), se va determina pentru concursulu anului 1878 o tese alésa din materi'a urmatóre b (Sciintie naturale si politice, jurisprudintia si economia sociale, maî alesu ale tieriloru romane.)

Totu astu-feliu, aflandu-se concursuri deschise pentru diferite tese relative la rubric'a c (Sciintie fisice si naturali etc.), subiectulu pentru concursulu pe 1879 va prevedé unu tratatu referente la rubric'a d (Limbistica si istoria filologica séu literaria a limbei romane) si anume o cestiune de istoria literaria a limbei nóstre.

Art. 4. Societatea va determina indata tesele ce se voru pune la concursu pe anii 1878 si 1879, spre a se poté anuncia publicului fara intardiere.

Comissiunea propune la votulu societatii alegerea printre tesele urmatórie:

a). Pentru concursulu din 1878, ca materia de sciintiele morali si politice:

1. Pana la ce puntu institutiunea juriului a esistatu in usurile si legiuirile cele vechi ale poporului romanu; care este natura si cari suntu efectele acestei institutiuni la noi, in timpulu de facia, si ce se póte ascepta dela densa pe viitoru in tier'a nóstra atatu dupa legiuirile in vigóre catu si aducundu-se modificatiunile pe cari autorulu le va socoti necesarie.

2. Tieranulu romanu, priviri istorice asupra legaminteloru cu proprietatea fonciaria; starea lui economica in diverse zone ale tierei; desvoltarea culturei sale, progresulu inteligintiei sale in munca, industria séu comerciu; activitatea tendintieloru sale morale.

3. Femei'a romana, missiunea ei morale, viétia ei sociale in diversele clase ale societatii, cultura si tendintiele ei spre civilisatiune.

b). Pentru concursulu din 1879 cá materia de istoria literaria:

1. Studiu asupra productiuniloru literari in limb'a romana din epoc'a lui Mateiuvoda Basarabu (1623—1654), in care se voru avé in vedere atatu documente oficiali si particulari, redactate in limb'a romana in acea epoca, catu si cartile traduse si tiparite romanesce pe atunci, precum si ori-ce elemente literarie relative la miscarea culturei romane in acelu periodu.

Se va studeá cu speciale atentiune viétira si activitatea literari'a a eruditului mare logofetu alu tierei de pe atunci Udriste (Orestu seu Uriilu) Nasturelu din Heresci, cumnatu alu lui Mateiu-voda si strabunu alu fericitului nostru donatoru.

(Va urmá.)

MEMORIU

privitoriu la cestiunile, a caroru solutiune interesédia la unu inaltu gradu pre Romani'a in reporturile ei cu sublim'a Pórta.

(Urmare).

III. Situatiunea romaniloru trecatori séu stabiliti in Turci'a.

Situatiunea romaniloru trecatori séu stabiliti in Turci'a nu este bine lamurita, si d'abia cu mari ostenele agentii tierei potu se le accórde protectiunea loru. Pre langa acést'a, autoritatile turcesci considera si tratéza pre romani cá supusi turci si, cu modulu acest'a, in lips'a unei protectiuni efficace, pamentenii nostri nu potu fi garantati contra vexatiuniloru alu caroru obiectu ar' poté fi.

Mutessariful din Tulcea, printr'o nota sub nr. 58 cu dat'a din 9 Maiu 1872, respundiendu demersuriloru, ce agentulu romanu facuse in favórea connationaliloru sei persecutati, s'a crediutu autorisatu a observá acestui din urma, ca autoritatea turca n'ar' poté intrá intr'o correspondentia officiale cu dinsulu pentru affacerile Moldo-Valachiloru, cari suntu asemenea nisce supusi ai Maiestatii Sale sultanului, si n'au nici-unu caracteru distinctivu de ceilalti supusi ottomani.

Acésta declaratiune este totu atatu de extraordinaria prin fondu pre catu este prin forma; ea este atatu de pucinu conforma cu reporturile ce trebuie se esiste intre Turci'a si Romani'a, ca gubernulu Altetii Sale principele Carolu I s'a aflatu in penibil'a datoria de a rechiamá pre agentulu seu accreditatu pre langa autoritatile din Tulcea, dupa ce acest'a presentase o protestatiune contra observatiuniloru Mutessarifatului.

Gubernulu romanu a lasatu Turciei timpulu a reveni la nisce simtiemente mai ecuitabili si mai conforme cu situatiunea politica a Romaniei si d'abieá dupa cincisprediece lune si in urm'a destituirii, pentru motive ce nu ne suntu cunoscute, a fostului gubernatoriu alu Tulcei, s'a decisu elu a numí unu nou agentu.

Din nefericire s'a insielatu in asteptarea sa.

Mai de multu, romanii domiciliati in Tulcea plateau numai impositulu fonciariu pentru bunurile immobili ce possedeau.

De aprópe siepte ani, supusii romani au fostu si suntu obligati se platésca tax'a de patenta (Temetuh) si tax'a pentru drumuri, imposite ce pana acum nu s'au potutu percepe dela ceilalti supusi straini, deórace legatiunile din Constantinopole n'au admisu inca perceperea acestoru imposite.

Unic'a scutire de care se bucura romanii, este a nu plati impositulu personalu (bede) si inca si acést'a o obtienu ei cu multe dificultati, deórace autoritatile ottomane contesta fórte adesea nationalitatea supusiloru nostri, si candu acesti'a devinu proprietari, atunci suntu cu deseversire assimilati fara a fi permisu delegatului romanu a le veni in adjutoriu, a-i protege, ceea ce a silitu pre multi romani se abandone passapórtele loru, calitatea loru de romanu neffindu-le de nici-unu sprijinu. Cá consecuentia a acestei stari de lucruri, delegatulu Romaniei nu póte exercitá nici o jurisdictiune asupra connationaliloru sei.

S'ar' poté invocá in favórea supusiloru romani stabiliti in Turci'a, dóue scrisori viziriali din anii 1856 adressate gubernatoriloru din Varn'a, inse stilulu acestoru dóue piesse este asia de vagu si diffusu, in catu autoritatile ottomane nu se credu tienute a stabilí, in vertutea diseloru scrisori, o differentia intre supusii romani (chiamati totu supusi ai sublimei Porti) si raialele.

Positiunea pamenteniloru romani stabiliti chiaru la Constantinopole nu este mai buna.

In trecutu, pana la anulu 1866, supusii romani se bucurau de ore-cari privilegie, cari in unele impregiurari, ii puneau in o positiune egale cu aceea pre care o aveau supusii poteriloru straine, cari in virtutea capitulatiuniloru, se bucura de drepturi si immunitati exceptionali. Déra, dela acésta epoca, Pórt'a a inceputu nu numai se conteste nationalitatea supusiloru romani, ci inca se-i assimileze cu raialiele, cu tóte sfortiarile agentiei diplomatice a Romaniei de a pastrá, in favórea supusiloru nostri, privilegiale stabilite prin vechiale usuri, astfelu ca, actualmente, acésta agentia intimpina multe dificultati voindu se protéga interessele connationaliloru sei, cari n'au macaru dreptu de a fi asistati inaintea autoritatiloru ottomane, de dragomanulu agentiei, desi exista unu ordinu vizirialu de acum optu ani prescriindu admiterea dragomanului romanu in affacerile connationaliloru nostri.

Catu pentru impositele ce romanii platescu la Constantinopole, suntu aceleasi dela Tulcea.

Jurisdictiunea pre care a exercitat'o in toti timpii cancelari'a agentiei tierei asupr'a supusiloru romani, este inca contestata de catra autoritatile turcesci, desi acésta juridictiune e recunoscuta de mai multe consulate straine, cari preferu a se reportá mai de graba la juridictiunea tribunalului romanu, de catu a tramite supusii loru inaintea instantieloru ottomane.

Si, pre candu sublim'a Pórta se obstina a contestá agentiloru romani dreptulu de juridictiune asupr'a connationaliloru loru, ea accorda acestasi dreptu agentiloru ce intretienu pre territoriulu romanu.

Intr'adeveru éta atributiunile ce Turci'a confere agentului seu stabilitu la Brail'a, astfelu cum suntu precisate in mai multe firmane si anume in celu din 20 ale lunei Chaban 1289 (1872):

„Se procure adjutoriu si protectiune negutiatoriloru si supusiloru ottomani resiediendu séu caletorindu in circumspectiunea sa; se mantiena tóte privilegiale la cari au ei dreptulu, se înlesnésca prin tóte midiulócele transanctiunile loru comerciali si se reguleze dupa lege, differendele ce s'ar' poté inteti in exercitiulu comerciului loru.

„Acestu agentu are si missiunea a comunicá gubernului seu tóte faptele si incidentele cari merita a fi relatate“.

Ce se dicemu si ce se gandimu despre acésta inconsecuentia? Ne este de adjunsu a pune intrebarea. Totusi gubernulu principariu, imboldit de datori'a imperiósa de a nu permite violarea drepturiloru tierei basate pre tractate si pre dreptulu publicu, este tienutu se reclame o plina si intréga reciprocitate in favórea agentiloru sei si numai cu acésta conditiune trebuie se admita elu, cá agentulu ottomanu se póta exercitá la noi functiunile ce-i suntu trase.

Altmintrea nu trebuie se se uite, ca gubernulu principariu ar' fi in dreptu se refuse instalarea turciloru pre territoriulu romanu, invocandu capitulatiunile din 1393, 1460, 1511 si 1529, capitulatiuni recunoscute de catra poterile garanti si a nume specificate in art. 2 alu conventiunii din Parisu.

Intr'adeveru, dupa clausele clare si precise ale acestoru capitulatiuni, turcii n'au facultatea a se stabili nici intr'unu modu in Romani'a.

Este inca de observatu, ca representantulu sublimei Porti in Romani'a (Brail'a), desi pretinde se aiba atributiunile si immunitatile ce dreptulu internationalu recunósce consuliloru straini, pórta titlulu de Directoru generale ale agentieloru comerciali ale sublimei Porti la Dunare.

Deci, acestu titlu nu l'ar' poté portá acel'a care, pre unu territoriu strainu, este insarcinatu a representá interessele politice séu comerciale ale gubernului seu.

In codulu dreptului gintiloru care resuma legile si usulu admisu in relatiunile dintre state, si care serva dreptu calausa differiteloru tiere pentru totu ce concerne regulamentulu acestoru relatiuni, nu se afla de locu, nici in classificarea ce acestu codu admite, nici printre denumirile ce elu consacra, titlulu pre care-lu da Turci'a directorului seu dela Brail'a. Acestu titlu nu confere in realitate nici unu caracteru publicu si n'ar' poté conveni de catu agentului unei societati industriale private.

IV. Violarea territoriului romanu si necessitatea unei nóue delimitatiuni a ostróveloru Dunarii.

Cete de supusi ottomani trecu anualmente si cu man'a armata Dunarea si se punu de taie lemne in padurile romane. Cu modulu acest'a se facu culpabili de violarea territoriului nostru si causéza fiscului romanu perderi ce nu s'ar' poté evaluá.

Gubernulu principariu a protestatu de nenumerate-ori contra acestui jafu sistematicu organisatu si a cerutu incetarea lui si pedepsirea culpabililoru. Elu a avutu regretulu a constatá impunitatea acestoru acte, ca-ci tóte demersurile lui reinnoite au remasu infructuóse.

Vomu presentá cateva fapte de acésta natura, cari s'au produsu numai dela 1870, ca-ci ar' fi pre lungu si dispensatoriu de a ne urcá la o epoca mai inapoiata.

Pre la inceputulu acestui anu s'a stabilitu, ca jafurile continuau pre litoralulu romanu.

Mai multi turci din satulu Lom au navalitu in ostróvele romane situate in apropiare de disulu punctu, spre a taieá lemne dintr'ins'a, si au luatu cu densii mai multu de 200 arbori din cei mai grosi.

In nóptea de 21 spre 22 Martiu 1870 mai multi individi armati veniudu din Turci'a, au trecutu Dunarea si au taieatu lemne din padurea Barz'a, situata pre proprietatea Islazulu.

O nóua taieare de lemne de cate vre-o treidieci turci armati a avutu locu pucinu dupa aceea in padurea Órb'a. In cursulu lunei Aprile, acelasi anu, graniciarii romani tragundu-se in sate din caus'a crescerii apeloru Dunarii, turcii au taieatu lemne din padurea Ialomitï'a.

In demanéti'a de 24 Martiu 1870 o banda de turci armati a navalitu in padurea disa: „Órb'a“ proprietatea statului, si n'a esitu dintr'ins'a de catu dupa somatiunile reinnoite ale graniciariloru littoralului romanu, cari, atacati prin puscaturele loru successive, au reesitu cu tóte acestea a imprastiá pre facatorii de rele.

Pre la finitulu anului 1870 s'a constatatu, ca mai multe caice sub pavilionulu ottomanu, ascunse dupa ostrovulu lui Niculi apartienendu statului, culcase la pamentu arborii din padure fara se crutie macaru padurile particularie din disulu ostrovu.

Cu tóte mesurele ce administratiunea locale a luatu in unire cu autoritatile fruntariei, delicuentii n'au voitu se tiena comptu de somatiunile reinnoite ce le au fostu adressate, si s'au opusu la tóte injunctiunile ce li s'au facutu in acésta privintia.

Constatarea de care vorbimu s'a facutu in presenti'a delegatului ottomanu, care resiede in portulu Stirbeiu.

Violarile si depradarile de acésta natura s'au repetatu in anii urmatori si tóte constatarile faptelor acestor'a se afla depuse in archivele nóstre.

Facundu enumerarea unei mice parti din tóte aceste depradari continue, cari se comitu in ostróvele romane, suntemu in dreptu a afirmá si a probá ca fia-ce casu specialu alu acestoru acte de jafuire a fostu referatu la occasiune guvernului vecinu, si ca nu s'a datu inca nici o satisfactiune in acésta privintia guvernului princiariu.

Dela anulu 1860 guvernulu romanu a atrasu atentiunea sublimei Porti asupr'a necessitatii unei delimitari a ostróveloru Dunarii, pentru cá se se reguleze o cestiune, care a devenitu unu isvoru de abusuri de totu-feliulu, de neintielegeri si conflicte dilnice intre autoritatile riverane respective, luandu dreptu basa tractatulu din Adrianopole dela 1829.

Cu tóte staruintiele reinnoite ale gubernului princiariu in vederea convocarii unei comissiuni mixte insarcinate cu delimitarea de care e vorb'a, acésta cestiune nu este inca resolvata.

V. Violarea libertatii comerciului si necesitatea de conventiuni de comerciu, de extradare, postale si telegrafice.

Este in deajunsu constatatu, ca fabricarea spirtuóseloru romane, nu lasa nimicu de doritu. Totusi gubernulu sublimei Porti, sub pretextulu ca aceste alcooluri contienu substantie vetamatórie sanetatii, a interdisu importarea acestui articulu in Turci'a.

Acésta prohibitiune este cu atatu mai nejustificabile, cu catu gubernulu romanu a datu gubernului ottomanu assigurarile cele mai positive, ca va impedicá materiele vetamatóre in fabricarea beutureloru nóstre si ca a primitu chiaru analis'a articulului in momentulu importarii sale in Turci'a.

In presenti'a acestei stari de lucruri contraria usuriloru internationali, cari in interessulu bunei armonie asigura si protege traficulu negutiatoriloru din statele amice, nu remane gubernului romanu de catu se useze de repressalie in privinti'a marfuriloru de proveniintia turca.

Cu tóte acestea, n'ar' fi óre mai avantagiosu relatiuniloru de comerciu ale ambeloru tiere, cá tóte cestiunile de vama se se reguleze prin stipulatiuni speciali, liberu discutate si consimtite? Gubernulu princiaru este gat'a a incepe negotieri cu sublim'a Pórta in acestu scopu.

Gubernulu romanu, recunoscundu marea utilitate in interessulu ordinei si alu moralei publice, a unui arangementu cu Turci'a in privinti'a extradarii reciproce a criminaliloru ordinari ai ambeloru tiere, urmaresce acestu arrangiamentu de mai multi ani, fara se pota adjunge la unu resultatu satisfacatoriu.

Romani'a a participatu cu acelasiu titlu cá Turci'a, la conventiunea postale din Bern'a, si a aderatu, in plenitudinea drepturiloru sale, la conventiunea telegrafica din Sant-Petersburgu.

Aceste dóue tractate recunoscundu utilitatea unoru arrangemente speciali mai cu séma intre tierele limitrofe, este urgentu, chiaru in interessulu transitului internationalu, cá se se inchiaie intre Romani'a si Turci'a conventiuni particulare postali si telegrafice.

VI. Passuportulu romanu.

Passuportulu romanu este neincetatu neluatu in séma de catra autoritatile ottomane, cari -si facu o datoria de a impune supusiloru romani, purtatori ai acestoru acte, cari se ducu pre tiermulu dreptu, a luá teskerea (passuportu turcu) spre a avé facultatea se circule pre territoriulu imperiului.

Consululu Turciei dela Odess'a, cá si celu dela Vien'a, retragu asemenea aceste passupórte supusiloru romani si le liberéza passupórtele ottomane. Afara de acést'a supusii romani ce se intorcu din Odess'a si pre cari affacerile loru comerciali -i au obligatu se stea catu-va timpu, se plangu si contra taxeloru exorbitante pre care consulatulu generalu alu Turciei -i face se platésca pentru paspórte, legalisari si alte drepturi percepute pentru corabiele ce intra si esu. (Va urmá).

Noutati diverse.

Convocare. Subcomitetulu despartiamentului VIII alu Associatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, conformu conclusului adunarei generale tienute in an. trecutu la Mihaltiu, convóca prin acésta adunarea generale a acestui despartiamentu pe **8** Octobre nou. 1876 in comun'a Vintiulu de diosu, la care cu tóta onórea invita pre toti iubitorii de progressu.

Dela subcomitetulu despartiementului VIII.
Alb'a-Iulia in 20 Septembre 1876.

Alesandru Tordasiann.

(Aviso). Doritorii de a-si prócurá singuratice „BIOGRAFIELE ROMANE“ de d. **Petru Petrescu** suntu rogati a tramite pe langa pretiulu de 50 cr. inca 5 cr. pentru porto. Totu-odata se face cunoscutu, ca la 10 esemplare se da 1 esemplaru gratis si espedarea se face franco.

Vamesiu Odriheiu 24 Sept. 1876.

† In 4/16 Sept. a. c. petrecuramu la cele eterne pre O. D. parocu rom. gr. cat. alu Blasielului Isai'a Comanescu in alu 37 anu alu vietii, ér' alu preotiei alu 12-lea; defunctulu -si au amatu si stimatu mai pre susu de tóte maic'a basereca si religiunea, precumu, si pre multu asuprit'a si impilatai natiune, din alu carei'a sinu a fostu, pentru care a fostu paratu a 'si dá si sacrifica totu si tóte. 'Lu deplange amatai socia Mari'a Comanescu nascuta Cintariu, 'lu deplange si 'lu voru deplange prea multu iubitii lui prunci si prunce Constanti'a, Pompili'a, Romulu si Leontinu, 'lu deplangu iubitelei surori Mari'a maritata Radutiu de impreuna cu sociulu ei Georgiu Radutiu protopopu gr. cat. in Cierghidielu, Mari'a maritata Munteanu cu sociulu ei Entichiu Munteanu din Brateiu.

'Lu deplangu mai incolo toti consangenii, amicii si cunoscutii, precumu si poporutu pe care l'au pastoritu. La actulu funebrale au participatu mai toti preotii tractuali in frunte cu M. o. D. Ambrosiu Blasianu parocu gr. c. alu Siarosiului maghiarn, care si tienuse patrnndietori'a predica funebrale la care actu a fostu plenipotentiatu de Prea on. D. protopopu gr. cat. alu Mediasiului Ioanu Popescu, care din caus'a unui morbu nu a potutu participa. Deci repausatului preotu se-i dicemu unu „Sit ei terr'a levis,“ si memoria neuitata!

Nicolau Maieru m. p.
parocu rom. gr. cat. in V. Odriheiu.

Necrologu. Tenerulu de buna sperantia Jacobu Micu, nu mai este in chorulu pamenteniloru! In flórea vietiei, abiè de 22 ani, cuprinsu de un'a violenta aprindere de intestine, in 21 Septembre la 1 óra d. a. -si dede blandulu seu sufletu in manele Creatoriului, si in 23 Septembre fù petrecutu la eternulu repausu in Tohanulu vechiu. Acestu june bravu, dupa-ce cu mari laude a absolvitu studiale gimnasiali, in 1874—5 a facutu servitiulu de unu anu cá milite voluntariu la regimentulu c. r. de infanteria nr. 31, apoi a trecutu la facultatea juridica a universitatei dela Clusiu, unde a si absolvitu anulu primu cu lauda, ci nemultiumitu cu acésta cariera, imbracisiata la sfatulu a loru sei, a fostu susceputu la S. theologia in seminariulu archidiecesanu gr. cat. dela Blasiu, — déra durere! Parcele i-au urmatu firulu vietiei, sórtea i-a strigatu: pana acì si nu mai departe!

Fia-i tierîn'a usióra si memori'a neuitata.

— (Dr. Máthé Dénes) medicu de dinti, plombiatoru si maiestru de dinti arteficiosi, despre care amu mai avutu ocasiune a vorbi in acésta rubrica a foiei nóstre, se afla de presinte in mediuloculu nostru in Brasiovu, strat'a vamei, casele lui Száva Ermenliu, unde va petrece pana in 15 Octobre a. c. — Dinsulu se recomenda mai vertosu pentru morburi de dinti si de gura; prepara si pune dinti singuratici si renduri intregi de dinti din emailu englesu séu americanu; curatia dintii de stricatiós'a si chiaru periculós'a pétra de dinti, éra dintii gaunosi i astupa cu cristalu americanu, cu auru, platina, argintu séu alte metale durabile. Tempulu din urma l'a petrecutu la baile din patria, unde si-a castigatu unu bunu renume. Cunoscundulu in persóna si avendu ocasiune de a-i vedé si atelierulu de aparate si preparte, nu potemu decatu se-lu recomendamu cu tóta caldur'a patientiloru de morburi de dinti si de gura, cá se se folosésca de acestuu tempu scurtu alu petrecerii dinsului in Brasiovu.

Mai nou.

Scirile mai noue din Serbi'a ne spunu, ca in 28 Septembre, dupa ce guvernulu serbescu a respinsu armistitiulu nedeterminatu, Cernaieffu a atacatu pe turci pe tóta lini'a. Resultatulu luptei, care a duratu tóta diu'a si duréza pótè si astadi este inca necunoscutu. — Nu ne indoimu a crede, ca Cernaieffu a luatu acum offensiva numai asecuratu fiindu, ca Russi'a nu va mai traganá multu de a intrá in actiune.

Pretiurile piacei

in 29 Septembre 1876.

Mesura	Speciea fructeloru	Pretiulu fl.	Pretiulu cr.
Hectolitre	Granu fruntea	7	70
	Granu midiulociu	7	30
	Granu de diosu	6	40
	Mestecatu	6	6
	Secara fromósa	4	86
	Secara de midiulocu	4	58
	Ordiulu frumosu	3	40
	Ordiulu de midiulocu	3	30
	Ovesulu frumosu	1	90
	Ovesulu de midiulocu	1	80
	Porumbulu	4	10
	Meiu	4	2
	Hrisca	—	—
	Mazerea	6	42
	Lintea	8	84
	Faseolea	4	42
	Sementia de inu	11	4
	Cartofi	2	60
1 Chilo	Carne de vita	—	32
	„ de rimatoriu	—	48
	„ de berbece	—	24
100 Chilo	Seu de vita prospetu	30	—
	„ „ „ topitu	—	—

Cursurile

la bursa in 29 Septembre 1876 stá asia:

Galbini imperatesci — —	5 fl.	81	cr. v. a.
Napoleoni — — —	9 „	68	„ „
Augsburg — — —	102 „	—	„ „
Londonu — — —	121 „	10	„ „
Imprumutulu nationalu —	69 „	20	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	66 „	75	„ „
Obligatiunile rurale ungare	74 „	20	„ „
„ „ temesiane	73 „	25	„ „
„ „ transilvane	74 „	10	„ „
„ „ croato-slav.	86 „	—	„ „
Actiunile bancei — —	854 „	—	„ „
„ creditului — —	152 „	50	„ „

Redactoru respundietoriu si Editoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.